

Apolonia

Apolonia ndodhet 12 kilometra larg qytetit të Fierit. Apollonia si qytet u themelua në fillim të shekullit të shtatë para Krishtit në tokat e Taulantëve liri nga kolonizatorët grekë që vinin nga Korinti. Të dhënët e para të pranisë së tyre janë të dokumentuar rreth vitit 620 para Krishtit. Emin qyteti e mori për deri të perëndisë Apollon. Ndër 24 qytete të gjithë botën mesdhetare që mbanin këtë emër në Antikitet, Apollonia e lirisë ishte më e rëndësishmja dhe luajti një rol të madh si ndërmjetëse tregtare mes helenëve dhe ilirëve. Apollonia ishte në atë kohë një qytet i madh i rëndësishëm në afërsi të lumit Aoos (Vjosë). Llogaritet që qyteti të ketë patur rreth 60 000 banorë, një shifër rekord për Antikitetin!

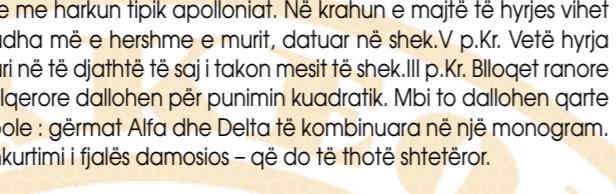
Apolonia e ruajti madhështinë e saj edhe në periudhën romake. Shkolla apolloniane e arteve te bururua ishte me famë në të gjithë botën antike. Në momentin kur në Romë, gjatë një komploti të Senat u vraJul Cezari, nipi i tij Oktavian Augusti studionte oratorinë në Apolloni. Kronikat romake tregojnë sesi ai me të marrë vesh lajmën e vrasjes së Cesarit u nis me një anije nga Apollonia dher kur, pas disa kohësh vetë Oktaviani u bë Perandor, e ruajti mirënjohjen për qytetin ku kishte studiuar duke e liruar Apolloninë nga të gjitha taksat.

Pas një tërmeti në shek. III e.s.lumi Aoos ndërron shtrat duke e shkëputur qytetin nga deti. Goditja rezultoi fatale në një epokë ku i gjithë aktiviteti tregtar zhvillohej në lidhje me detin. Qyteti e humbi gradullisht rëndësinë ekonomike duke u shndëruar në një qendër të thjeshtë fetare. Por shuarja graduate dhe jo e dhunshme e jetës qytetare si dhe shndërimi i zonës përreth në kënetë, të bonifikuar vetëm pas vitit 1945, bëri që zona arkeologjike të ruhet mjafë mirë. Arkeologët e quajnë Apolloninë Pompei i Shqipërisë, pasi vetëm 10% e territorit të qytetit të dikurshëm është zbuluar deri më sot.

Territori i madh i mbuluar me monumente, panoramat dhe peisazhet e mrekullueshme mbi fushën e Myzeqesë dhe Detin Adriatik, rruga automobilistike në gjendje mjafë të mirë, pozita e favorshme gjeografike pranë qyteteve kryesore dhe plazhevë të jugut e bëjnë Parkun Arkeologjik Apolonia një destinacion të privilegjuar për turizmin kulturor në Shqipëri.

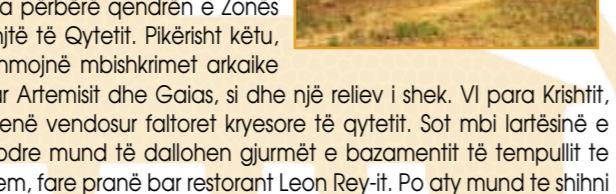
13. Tempulli B

Njiftuni drejt veriut (djathtas) në rrugën që fillon në skajin perëndimor të shëtitores. Në pjesen e sipërme, në të djathtë, do të shihni bazamentin e një tempulli të shek. I mbas Krishtit. Ngajmonument ka mbetur vetëm bazamenti me bloqe katérkëndëshe të lidhura me shfura hekur dhe plumb që ruhen ende në një gjendje të admirueshme, mbi të cilat ngrihenekin diku muret. Duke qenë se monumenti u gjet tërësisht i dëmtuar është e vështire të krijohet përfiytyrimi mbi pamjen e diku mureve të këtij tempulli.

14. Agoraja Arkake (?)

Pasi keni lene mbrota Rrugën Kryesore me dyqane e tempuj duke u ngjitur drejt veriut ju ndodheni trashëm në një fushë të gjërë e të sheshët. Plikëritsh në këtë vend arkeologët kanë hedhur së fundi hipotezën se mund të ketë qenë qendra e qytetit gjatë epokës arkake. Këtu gjemimet vazhdojnë ende, por ju mund të dalloni themeli e një strukturë me gjatësi 128 m! Disa pjesë të kësaj strukturre, vërtet madhështore përkohën në të cilën është ndërtuar, ju mund t'i shikoni pasi janë lënë të hapura enkas përtu u vizituar.

15. Akropoli

Akropoli ishte pjesa më e fortifikuar e qytetit me një mur rrëthues të posacëm dhe strehë e fundit e banorëve në rast sulmi armik. Hyrja e vetme për të Akropolin gjendet në anën jugore me një korridor të gjërë dhe pamje monumentale. Një pjesë e murit anësore e restauruar krijuar idhëne e fortifikimit të dikurshëm. Njiftuni drejt majës së kodrës, ju po e cni pikërisht mbi një rrugë të ndërtuar mbi 2500 vjet më parë! Ky fortifikim ishte funksional në kohën romake, madje edhe gjatë Lufteve Civile midis Cezarit dhe Pompeut. Pozicioni dominues i kësaj kodre, prej nga shihet praktikisht e gjithë Ultësira Perëndimore, ka bërë që oja të fortifikohet vazhdëm gjatë gjithë historisë. Vendoza e një qendre ushtarake komandimi, sot e braktisur, i ka dëmtuar rëndë shfresat arkeologjike edhe në ditët e sotme.

16. Temenos

Maja e kodrës me kuotë 104 m të qytetit ku gjendet tempulli i Apollonit ka qenë e rethuar me një mur dekorativ, i cili kufizonte zonën e shenjtë të qytetit : Temenos. Muri

17. Kuota 104

Moja e kodrës më të lartë të Apollonisë, e pagëzuar fillimisht nga Leon Rey me termin ushtarak "kuota 104", apo Kodra e Ullinje së njohur nga botimet arkeologjike vendase, ka përbërë qendrën e Zonës së Shenjtë të Qytetit. Plikëritsh këtu, siç dëshmojnë mbishkrime arkake kushtuar Artemisit dhe Gaias, si dhe një relief i shek. VI para Krishtit, kanë qenë vendosur faltoresh kryesore të qytetit. Sot mbi lartësinë e kësaj kodre mund të dallohen gjurmët e bazamenti të tempullit të dikurshëm, fare pranë bar restorant Leon Rey-it. Po aty mund të shihni edhe ekspozitën fotografike kushtuar aktivitetit të arkeologut francez që rizbuloi Apoloni në vitet 1924-1938.

18. OBELISKU

Përparrë portës së Temenosit, në të djathtë, ngritet mbi një bazament cilindrik Obelisk, simbol i Apollon Agieus, mbrojtës i kolonistëve. Paraqitjen e këtij obelisku, si simbol të Apollonisë e neshëm shpesh është monedhat e qytetit. Monedhat e Apollonisë duke filluar nga mesi i shekullit III para Krishtit kanë qenë të përhapura në të gjithë qendrën e qytetit. Në këtë obelisk gjendet një qendër e shumë e madhe, që ruhen në të. Nga qendrën e obeliskut mund të lindja e kolonades ishin vendosur dhoma të shtruara me mozaikë që shërbën kryesisht përfitje. Në mozaikun e dhomës lindore paraqiten motive nga mitologjia detare: një qendër, një medaljon tetëkëndësh është dhënë Nereida e zhveshur, hipur mbi një delfin, ndërsa një gjysmërrathët anësore notojnë hipokampë. Në krahun lindor gjendet dhoma e quajtur si Akilit, sepse një mozaikun e dyshemes së saj është paraqitur ndeshja e heroit grekë me mbretëreshën e amazonave, Penthesilea. Në një kornizë janë paraqitur dy skena nga amazonomahia. Në të parën dy amazonë po godasin një luftetar grek të gjunjëzuar, që kërkon mësirë me dorën e ngritur lart. Në të dytën Akili me përkrenare atikë mbanë një mbretëreshëm e amazonave, Penthesileën, të plagosur përvdejje prej tij gjatë betejës. Banesa ka qenë ndërtuar artificialisht një ledh përvendosjen e shkallave. Gërmimet e zhvilluara deri më sot kanë nxjerë në drithë orkestren dho pro-skenën. Në Antikitetin e vonë teatri i braktisë, në skenën e tij u ndërtua një kishë, kurse bloqet e shkallave të përdorën për ndërtimin e mureve të Manastirit të Shën Mërisë.

19. Teatri

Duke u nisur nga qendra e qytetit, pasi keni përhshuar rrugën 300 m nëpër shtegun turistik të krijuar enkas përvizorët përparrë just do të shfaqet teatri i qytetit antik. Për ndërtimin e tij është shfrytëzuar relievë i kodrës ndërsa në anën veriperëndimore është ndërtuar artificialisht një ledh përvendosjen e shkallave. Gërmimet e zhvilluara deri më sot kanë nxjerë në drithë orkestren dho pro-skenën. Në Antikitetin e vonë teatri i braktisë, në skenën e tij u ndërtua një kishë, kurse bloqet e shkallave të përdorën për ndërtimin e mureve të Manastirit të Shën Mërisë.

20. Nimfeu

Nëse vazhdoni të ecni nga teatri në drejtim të veriut në një terren disi të thepisur pas 20 minutash do të arrini tek Nymfeu. Kjo cezëm madhështore dekorative që shfrytëzon- te ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të tij të murit i pret rrugën ujërave të burimeve dhe i përcjell në grykat e pesë kanaleve të shkallizuara, 11 m larg njëri-tjetrit. Përmes këtyre kanaleve ujrat e një burimi nëntokso rende aktiv, përbën edhe monumentin më të madh e më të rrujtur në Apoloni. Nymfeu shtrihet në një sipërfaqe pothuaj 1500 m² në shpatin e kodrës në pjesën e një pjesë të t

PARKU ARKEOLOGJIK I APOLONISË

ITINERARËT E VIZITËS

Ju urojmë mirëseardhen në Parkun Arkeologjik Apolonia! Qyteti i Apolonisë është themeluar në shek. VI para Krishtit nga kolonë e ardhur nga Korkyra dhe Korinti në tokat e Taulantëve Ilirë. Kronikat e lashta dëshmojnë se midis 30 qyteteve të të gjithë botës antike që morën emrin për nder të Perëndisë Apolon, më e madhja dhe më e rëndësishmja ishte Apolonia e Ilirisë, që dikur strehonte rreth 60 000 banorë. Një vizitë e plotë e qytetit të Apolonisë do të kërkonte të paktën një gjysmë ditë, per te pare me radhë të gjitha monumentet arkeologjike të ketij qyteti me jete e histori 1000 vjeçare. Shpërndarja e tyre në një territor mjaft te gjere e bën të pamundur një itinerar të vetëm, prandaj shpjegimin po e bëjmë në bazë të tri itinerave të ndryshëm.

1. Qendra Monumentale

Një grup ndërtesash publike të zbuluara më 1925 nga arkeologu francez Leon Rey formojnë Qendrën Monumentale të qytetit të Apolonisë në periudhat helenistike dhe romake. Qenda ose siq quhej ne Antikitet Agora, përfshin shëtitoren me 17 nishe dhe dy kate, portikun me absida, Monumentin e Agonotetëve, Tempullin e Dianës, Bibliotekën dhe Odeonin.

2. Shëtitoria A

Kompleksi i monumenteve të periudhës perandorake romake i është mbivendosur nga grupi më të lashtë monumentesh të ndërtuara lishëm rreth sheshit të agorës në shkujt IV-ll para Krishtit. Stoa A, që është shëtitoria më e hershme e qyteti, gjendet në anën lindore të sheshit, e mbuluar pjesërisht nga biblioteka e kohës perandorake romake. Ajo zgjatet drejt jugut për disa dhjetë metra dhe vazhdimi i saj është gjetur edhe brenda Manastirit. Ndërtimi i saj u bë në gjysmën e dytë të shek. IV para Krishtit.

3. Harku i Triumfit

Para buleterionit ruan katër këmbët e një harku triumfi, të ndërtuar me tulla dhe të veshura dikur me plaka mermari të bardhë. Monumenti që ka pasur një gjatësi

14 m dhe lartësi rreth 10 m, pëershkojë nga tri porta të mbuluar me harqe. I vendosur në një pozicion strategjik, tërthor me kryeqëzimin e rrugëve kryesore, harku shërbente si kalim i defyruar për në shesh.

4. Biblioteka

Për arkeologun që e zbuloi, francezin Leon Rey, ndërtesa në skajin lindor të agorës ishte dhe biblioteka e qytetit, por funksioni i kësaj godine nuk është ende krejt i qartë. Është një ndërtim i thjeshtë katérkëndësh, i realizuar me të rrejë teknikë dhe në harmoni urbanistike me buleterionin. Biblioteka i është mbivendosur një shëtitoreje më të hershme fasadën e së cilës e ruan ende. Arysja që e nxiti Leon Rey-n të kërkonte këtu bibliotekën - arkiv të Apolonisë në shek. II p.Kr., ishte prania e parvaze që profilojnë muret e brendshme të ndërtuesës si dhe e disa vrimave simetrike në to, që sipas arkeologut francez mund të kenë shërbyer përmëbësjet e raffave prej druri.

5. Buleterioni (Agonotetët)

Është ndërtesa më e dukshme në Agora dhe një nga simbolet e arkeologjisë shqiptare në përgjithësi. Ajo ka qenë selia e bulesë - Këshillit të Qytetit. Mbi kapitelet e zbuluarra me gjethje akanthik, kalon një arkitekturë e profiluar në tri pjesë, ku ka qenë skalitur mbishkrimi kushtimor i monumentit. I përkthyer nga greqishtja që i informon se ky monument u ngrit "Për kujtim dhe ndërim të Vil Valentini Fur Prokulli, prefekt i kohorës ... në Siri, tribun i legionit Gemina në Panoni, agonot, nga Kuinit Vil Kësپin Fur Prokuli, prytan, agonot, arhitekt përgjithë jetën. Për inaugurimin u ndeshën 25 çifte gladiatorësh". Meqë të dy vëllëzërit kishin qenë agonotë, pra nëpunës të ngarkuar në organizim e festave dhe garave sportive, buleterioni i ngjitur për nder të tyre është quajtur edhe "Monumenti i Agonotetëve". Ai ka qenë ndërtuar në cerekun e fundit të shek. II mbas Krishtit, siç mund të kuptohet nga mbishkrimi, lidhur me fitoret e perandorit Luc Veri. I zbuluar nga ekipoi Rey, monumenti është restauruar nga mjeshtrat shqiptarë të drejtuar nga Koco Zhegu në vitin 1976.

6. Odeoni.

I vendosur në anën veriore të sheshit, përbollë buleterionit, ky monument ka shërbyer përsipajset muzikore e letare, por edhe përmbledhje zyrtare. Në pamjen e brendshme monumenti ishte trajtuar si një teatër i vogël i mbështetur si një teatër i vogël i mbështetur.

tur në faqen e kodrës me cavea të përbërë prej 16 radhësh, ku mund të uleshin rreth 300 shikues. Pavaresisht nga trajtimi i thjeshtë i jashtëm, nga brenda Odeoni kishte një pamje luksozë që e jepje veshja me mermarrës dhe e mureve. Odeoni datohet rreth mesit të shek. II mbas Krishtit.

7. Sanktuari pranë odeonit

Nxitur me Odeonin, pikërisht pranë murit perëndimor të tij, gjendet një faktore e vogël kuadratikë me përmasa 5 x 5 m. Fasada e saj zbuluarë nga dy kolona jonike. Në pjesën e prapme, që shfrytëzonit një nishë të murit mbështetës të shek. IV p.Kr., gjenden tri bazamente përvendosje skulpturash. Nisur nga pozicioni qendror që zë ky monument mendojnë ta lidhin atë me kultin e perandorit. Por faktori mund të ketë qenë edhe në funksion të Odeonit.

8. Tempulli i Dianës

Kompleksi monumental i ndërtuar gjendet një cerekun e fundit të shek. II mbas Krishtit mybillet me tempullin e Dianës, të vendosur në anën perëndimore të buleterionit. Gjatë gjëminit arkeologët kanë gjetur mbi det, tregon rëndësinë e monumentit, pjesa e brendshme e të cilës ka qenë e shtruar me mozaikë. Një bazament me pilaka gurësh në krah të pontikut lidhur me një skulpturë të eksponuar diku para monumentit. Nisur nga kjo arkeologët mendojnë se monumenti mund të jetë një faktore e lidhur me kultin e një herol, apo të një perandori e ndërtuar në shek. II mbas Krishtit.

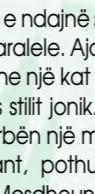
9. Prytanion

Mbështetur me murin e buleterionit që ndarë nga një rrugë që gjendet një tempulli i Dianës gjendet një monument, funksioni i të cilës nuk është tepër i qartë. Nga perëndimi hyrja e tij e zbuluar nga një kolonadë me shthylla të rumbullakëta mermarrës me kapitele korintike, të çon në një salë të madhe. Gjatë gjëminit të këtij monumenti në vitin 1960 u gjeten njëmbëdhjetë skulptura të shek. II-III mbas Krishtit, pjesa më e madhe e të cilave paraqisin zyrtarë të lartë. Për këtë arsy e mendua se ajo ka shërbyer si prytaneion, pra vendi ku gjendronin çdo ditë nëpunësit më të lartë të qytetit.

10. Shëtitoria B

Sapo keni lënë prapa Odeonin përpëra jush shpaloset monumenti më i ruajtur i periudhës klasike në Agora. Ajo eshte stoa e shëtitoria B e ndërtuar rreth mesit të shek. IV para Krishtit. Ky monument u përdor të paktën deri në shek. II mbas Krishtit. 36 kolona dorike

A: Zonë me intensitet të lartë arkeologjik
B: Zona e mbrojtur e parkut

11. Tempulli A

Sapo keni kaluar shëtitoren, në perëndim të saj, nga e majta gjendet një monument publik në formën e një godine katérkëndëshe. Pozicioni strategjik, me një pamje madhështore mbi det, tregon rëndësinë e monumentit, pjesa e brendshme e të cilës ka qenë e shtruar me mozaikë. Një bazament me pilaka gurësh në krah të pontikut lidhur me një skulpturë të eksponuar diku para monumentit. Nisur nga kjo arkeologët mendojnë se monumenti mund të jetë një faktore e lidhur me kultin e një herol, apo të një perandori e ndërtuar në shek. II mbas Krishtit.

12. Magazinat dhe cisternat

Hyrja për temenos nga ana perëndimore është gjendur në formën e një korridori midis dy tarracave, mbi të cilat ngrishen tempujt. Tarraca veriore e krijuar në mesin e shek. III para Krishtit kishte në faqen ballore tri ambiante të mbuluar me qemer, të cilat shërbenin si magazina, apo dyqane. Njërin prej tyre ju mund ta shihni sot të restuarur përbollë skajit perëndimor të shëtitores. Ambienti në të majtë të këtij kompleksi, nga veriu është një cisternë me dy rezervuarë të njëjësitet, të cilat lidhen me një-tjetrin nëpërmjet një portëze me hark të mprehtë apollonit. Ndërtimi është i tipikët përpëra jush shpaloset monumenti më i ruajtur i periudhës klasike në Agora. Ajo eshte stoa e shëtitoria B e ndërtuar rreth mesit të shek. IV para Krishtit. Ky monument u përdor të paktën deri në shek. II mbas Krishtit. 36 kolona dorike

Legjenda

- Shtigje
- Itinerari 1
- Itinerari 2
- Itinerari 3
- Hyrja për në muze
- Kufijtë e Parkut Arkeologjik

PARKU ARKEOLOGJIK APOLONIA

Muzeu dhe Manastiri

Manastiri mesjetar, pjesa më e madhe e të cilit është ndërtuar me materialë të marra nga monumentet antiike të qytetit, përfshin një perimetër i tij dhe Kishën e Hyjëlindës filimet e së cilës datojnë në shek. XIII. Po këtu gjendet që prej vitit 1985 edhe muzeu arkeologjik i një cilin mund të viziton një koleksion të pasur gjetjeve që vijnë nga gjërmime të periudhave të ndryshme në Apolloni e Ilirisë.

Falenderojmë për ndihmën

në realizimin e kësaj fletëpalosjeje Misionin Arkeologjik dhe Epigrafik shqiptaro-francëz të Apoloni si dhe Prof. Dr. Neritan Cekën.

Harta arkeologjike dhe pamjet nga qjqi:

Misioni shqiptaro-francëz i Apoloni

Foto: Marin Haxhimihali

Paraqitura e përmbytja e krijet këtij publikimi nuk nënkupton shprehjen e ndonjë pikpamjeje cfarëdoggofë nga ana e UNDP ose UNESCO-s lidhur me statusin ligjor të cilidit shtet ose territor, qytet ose rajon, me autoritetet e tyre, caqet ose kufijtë përkatës.

Design & Print:

KILICASTUDIO

infografim

Zyra e Administrimit dhe Koordinimit
Parku Arkeologjik Apolonia
Manastiri i Apoloni, Pojan
Kutia Postare 612, Fier

Tel. +355 38 320 464
Fax. +355 38 320 337
E-mail: parku.apollonia@yahoo.fr
www.apollonia.al